

Urozeného a slovutného pána

*Aureola Filipa Theofrasta Bombasta
z Hohenheimu*

řečeného

PARACELSA

lékaře a filosofa znamenitého

FILOSOFIE OKULTNÍ

DE OCCULTA PHILOSOPHIA THEOPHRASTI PARACELSI : podle ženevského vydání z
roku 1658 přeložil Jar. Novák, vydal TRIGON [1990] jako přetisk prvního českého vydání
Universalie z roku 1932

אבלם

PŘEDMLUVA AUTOROVA K ČTENÁŘI

Chtějíce pojednat o nejvyšších a nejtajnějších věcech, prozradíme vše, co se týká magie, čarodějnictví, nekromantie, pyromantie, hydromantie a geomantie a dostatečně v této knize pojednáme o tom, co lze pomocí těchto nauk vyzvědět a docílit. Nechceme se však zdržovati vypisováním obřadů a ostatních zbytečností, na kterých se leckde přesně lpí, poněvadž nemají důvodného podkladu a jsou vybudovány na pouhém písku. Nesmíme se tudíž diviti, že podstata těchto umění se rozplynula jako vánek, nauky samy se zvrhly a dávno již staly se nejasnými. Jest proto nutno vyvoditi je znovu ze Svatého Písma a z nauky Kristovy, která tvoří základ ze všeho nejpěknější a nejstálější. Umění tato spočívají na třech základech: Prvním jest modlitba, kterou prosíme, naléháme a utíkáme se k všemohoucímu Bohu, aby ráčil býti pamětliv svých zaslíbení. To když konáme prostoumyslí a pokorným srdcem, vždy nám bude uděleno, oč prosíme, co si přejeme a vždy nám bude zjeveno, co jinak je skryto a nedosažitelné.

Druhým základem jest víra, která hory vyzdvihuje a do moře je vrhá. Vírou, jak Kristus praví, lze dokázati všeho.

Třetím jest síla představivosti. Je-li tato správně myslí navozena, snadno se spojuje s vírou.

My tedy, zamítajíc veškeré obřady, zaklínání, posvěcování a jiné marnosti podobné, jinde všeobecně vypisované, přimkneme se srdcem k jediné pravdivé skále, totiž k té, potvrzené Písmem, které vzniklo a šířilo se ze samotného světla přírody a z pramene pravdy. Při výkladu těchto tajemných a skrytých nauk užijeme slov co nejprostších a nejkratších, což přede mnou dosud nebylo učiněno ani Jindřichem Corneliem Agrippou, ani Petrem z Abana, ani samotným Trithemiem, kteří ostatně buď těmto věcem nerozuměli nebo je opsali. Způsob výkladů v tomto spise učiněných nebude na úhonu mé filosofii: necht' jsou zkoušena a zkoumána moje slova, aby se poznalo, z jakých pramenů mluvím, zda tyto věci znám a jim se naučil pomocí ďábla či Světla Přírody.

O posvěcování.

Není nutno, abych zde snášel mnoho materiálu o posvěcování míst, nástrojů a ostatních věcí na zemi bytujících. Vždyť Bůh sám na počátku všeho stvoření vše nám v hojné míře posvětil a požel. Neboť on sám je svatý. Cokoliv tedy dopouští a činí, jím samým již je posvěcováno. Není tedy nutno, cokoliv posvěcovati po druhé. Toho vše může pohřešovati, ať již křížovatkou cest, místa či meče, roucha, svíce, voda, oleje, oheň, vykuřovadla, značky, nápisy, knihy, pantakly, pečete Šalamounovy, věnce, žezla, pasy, prsteny a jiné věci a prostředky, kterých čarodějové užívají proti fantastickým zjevům, jakoby je jiným způsobem nemohli přemoci a ovládnouti, ačkoliv základem všeho je víra a nikoliv obřady, přestože obřadníci říkají: »Toto je posvěcené, toto blahořečené, nebo tolik a tolik mší nad touto věcí bylo slouženo a proto má moc nad ďáblem a všemi duchy, kteří jí musí býti zahánáni a ovládnuti.« Ó, bláhoví a zpozdilí lidé, nehodní ani, aby se lidmi nazývali, kteří tak neužitečným bludům víry příkládají, ač přece každodenně mohou se na vlastní oči přesvědčiti, že bleskem a hromem jsou ničeny nejen chrámy, nýbrž i samotné oltáře! Vždyť právě na takových místech, jak jsme se za bouří častokrát přesvědčili, je vídán a slyšán ďábel a zlí duchové, častěji než kde jinde. Z téhož hlediska dlužno posuzovati i černokněžníky i s jejich obřady, neboť nejsou nic jiného než kejklíři, klamající zrak přítomných diváků a vyprazdňující jejich peněženky, přesto, že jejich čary nemají zbla ceny. Nikterak je nemrzí přivlastniti si a používat ony obřady, které prý Šalamoun Židovský popsal v knize, kterou černokněžníci označují názvem »Klíčky Šalamounovy«. Stejně ovšem nedbají Boha, který místo toho dal nám víru a který dokonale vše posvětil. Nezavrhuji zde však obřadů všech, nýbrž jen ty, kterých obřadníci používají ve styku s duchy; nejméně pak zamítám obřady při magickém léčení. Jmenovitě jest se třeba držeti svátostí, manželství, křtu, těla a krve Kristovy, které nutno přijímati slavně a pobožně až do příchodu nejposlednějšího dne, kdy všichni dokonale budeme posvěceni a tělem nebeským oslaveni.

O zaklínáních.

Chceme-li mluvit o zaklínáních, musíme nejprve vyložit, jak povstala, kdo první jich užíval, o jaký základ se opírají, čeho se jimi dosáhlo a jak se zvrhla stále větším jich zneužíváním. Jest nutno vědět, že první zaklínání povstala v Babylonii, kde nabývala stále větší a větší moci. Odtud přenesena byla do Egypta a pak k Židům. Tak se dostala i ke křesťanům a černokněžníci jim připisují všechnu moc, větší než modlitbám a víře. A taková hloupost jistě jest trestuhodná a nemá se trpět nikomu, nýbrž od úřadů má být zakázána a stíhána. A i kdyby zaklínání sama sebou zmohla něco a něčeho dosáhla, křesťan nemá jich užívat. Odporují totiž Bohu, protiví se jeho slovu i zákonům a jsou v rozporu také s božskou přírodou; konečně se jimi ani pořádného výsledku v pokusech ovládati duchy nedosáhlo. Dráždí a utiskují se jimi velmi často duchové, od nichž je žádáno, aby se zjevili ve vsí své slávě, nádheře nebo hrůze. Nikdy však nelze jich ovládnouti, leč pouhou vírou. Takový černokněžník, který chce všeho dosáhnouti pomocí zařikání a vyvolávání duchů, podobá se zloději nebo lupiči, skrývajícímu se v křoví, který tak dlouho páše zločiny, dokud mu Bůh dovolí. Lhůtu tu nelze překročit. Když tato lhůta vyprší, nepřepadne již úkladně pocestného s obvyklou rozvážností, nýbrž jen tak nazdařbůh, a buď sám poutníkovi podlehne, nebo je vydán úřadu, na jehož rozkaz zaslouženou odměnu mu vyplatí kat. Stejně tak chová se zloděj; ten krade, páčí dvěře i zámky, dokud se nechytne do nastražené léčky. A právě tak černokněžník koná evokace, zaklínání, trápí a ovládá duchy svým čarováním, pokud Bůh dovolí a strpí. Když pak přijde osudná hodina, zmýlí se v zařikávání, špatně nakreslí kruh a duchové na něho zvolají: »Zmýlil jsi se v zařikání! Nenakreslils správně kruhu! Nesprávně jsi evokoval! Měj tedy ode mne tuto odměnu!« Pak zaplatí zaklínač nesmírnou pokutu a na věky jest poznamenán, jestliže mu ovšem ďábel, který se stal jeho katem, nezlomí vaz, nebo jestliže ho neroztrhá. Necht' tedy prohlédnou černokněžníci, kteří takové věci činí a tato kapitola budiž jim zrcadlem. Takovým počínáním činí ze sebe otroky, ustanovují si za pány kruté ďábly, přestože jsou přesvědčeni, že nikdy pána nestrpí a usilují jen o to, aby vše jim bylo po vůli a vše jim dosvědčovalo svoji poslušnost. Avšak ani kat nejedná, jak by chtěl zloděj a nepromíjí trest odsouzenému, nýbrž poslušen rozkazu úředního, zadost činí své povinnosti. Rovněž tak zlí duchové jsou katy božími, kteří ničeho nemohou učiniti bez rozkazu svého úřadu, to jest bez rozkazu věčného soudce. Právem tedy dím, že zaklínači odvracejí se od Boha a Jeho zákonů i slov a konečně i od samotné přírody. Proto nutno zakročiti a zapovědět jim jejich jednání nejen vůči duchům, ale též jejich nakládání s kořeny, bylinami, kamením a podobně a dokonce i se samými lidmi. Pro křesťany se nesluší, aby se s takovými lidmi stýkali. Neboť černokněžníci, když nemohou člověka přesvědčiti ani donutiti, uchylují se k zaklínání a jak nám příklady z četných spisů dokazují, donucují jej proti jeho vůli, aby plnil rozkazy, které mu udělují. Běda však těm, kteří tyto lidi napodobují. Jakými mukami to vše usmíří ve smrtelném zápase? Jak jim Dábel bude provádět seznam božích trestů? Jistěže takovým trápením a mukami, že kdyby bylo možno je rozumem i řečí vypočítati, jistě by se do posledního soudu mnoho tisíc lidí obrátilo a oddalo se pokání.

O znameních.

Nelze důvěřovati všem značkám a příliš mnoho víry jim přikládati. Avšak černokněžníci ve své fantasii nadmíru jsou do nich zamilováni, přepřelují své knihy poznámkami, které se vylíhly v jejich mozcích, postrádajícími vsí pravdivosti a podkladu, které nemají ceny, i kdyby jich bylo tisíce; nemluvím již ani o pergamenu neb papyru, jichž nesmírnou důležitost vyzdvihují. Tito lidé mívali, a jich následovníci dosud mají ve zvyku říkati: »Mnohé tajné značky a slova jsem objevil, jimž podobných jsi patrně ještě nikdy neviděl.« Zatím však horlivě zatajují, že oni sami si je vymyslili a vytvořili. Vždyť jest to tak snadné vytvořiti si nějaké slovo neb značku! Tak ovšem se vynalézá mnoho slov, jichž odvození a původ nelze vypátrati, takže jim nerozumí ani Řek, ani Říman, ani Žid a která do žádného jazyka se nedají přeložiti. Opakuji tedy důrazně: ne všem značkám a slovům

možno důvěřovati. Dlužno vybrati si a podržeti jen ty, které jsou pravé, nefalšované, pocházejí z pravdivého základu a častokráte byly vyzkoušeny.

Avšak držme se přirozeného postupu: není nutno zmiňovati se o více znameních, než o dvou; třebaže by jich mnozí více vypočítali, přece jen dvě jsou mezi všemi ostatními pečeti, pantakly a znameními nejdůležitější. Poslyšte tedy, jak se zhotovují: První znamení tvoří dva trojúhelníky napříč přes sebe položené, takže uvnitř vzniká sedm dílů a vně šest úhlů; do těchto šesti úhlů vepíše se šest písmen jména nejvyššího Boha ADONAI a umístí se ve správném pořádku. - Druhé více vyniká a jest mocnější podivuhodně působícími silami. Tři úhly neb ramena kříže složí se tak, že utvoří šest polí, které opět dávají pět vnějších úhlů. Do těchto vepíše se pět slabik jména nejmocnějšího a nejvyššího Boha TETRAGRAMATON, a náležitě se umístí. Tato znamení jsem se rozhodl aspoň popsat. Vypustil jsem jejich zobrazení, poněvadž je naleznete v jiných knihách.

Těmito dvěma znaky Židé a židovští kouzelníci mnoho dokázali. A konají-li dnes někteří lidé něco velikého, pak jest to jen zásluhou těchto znaků, což ovšem zachovávají v tajnosti. Tato znamení mají totiž tolik moci, že může se jimi snadno dokázati vše, k čemuž by bylo jinak třeba všech jiných znaků a slov. A rád bych věděl, zda by někdo mohl ve všech čarodějnických knihách naléztí účinnější znamení, ve kterém by byla skryta tak úžasná tajemná moc proti všem duchům, proti ďáblu, jedu, všem magickým operacím, způsobeným čarodějí. Tato znamení osvobozují i očarované, jsou-li myšlenkou neb skutkem nuceni činiti něco proti své vůli a přirozenosti, jestliže ve vhodném čase a hodině, jmenovitě pod vlivem Jupitera a Venuše, dají se nemocnému požití v podobě vonné pastilky. Očarovaný ve 24 hodinách jest prost všech kouzel. Pomáhají však i v jiných případech, o čemž se zmíním až budu jednati o bouřích. Abych však v celku o věci pojednal řeknu jen tolik: kdyby čarodějové znali jejich moc a sílu, které by důvěřovali, zanechali by, odvrhli a opustili všechny ostatní znaky, slova a jména, znamení, sošky, pantakly, posvěcené pečeti Šalamounovy, věnce, žezla, prsteny a konečně i všechny obřady, jichž používají až dosud příliš nerozvážně a ne bez jistého nebezpečí při vyvolávání, zaklínání a ovládání duchů. Neboť tato znamení jsou pravdivá a přirozená, mocná proti všem duchům, kterým působí strach a hrůzu, a které zahánějí, byť by jich bylo sebe větší množství. A víra pak všechno upevňuje.

Snad by mě někdo (třebaže neprávem) mohl obviňovati, že porušuji třetí přikázání Boží na první desce, ve kterém Bůh nařizuje: Nevezmeš jména Božího nadarmo. Jak mne však někdo může spravedlivě obvinit, že zbytečně používám jména Božího, že je zneužívám a Bohu se rouhám, když přece nezneužívám jeho Jména, jako čarodějové, nýbrž používám Ho pouze při nejhorších a nejzávažnějších nehodách, kdy nezbývá, leč zoufati nad všemi lidskými prostředky? Neboť nastanou případy, kdy nepomáhá ani tekuté zlato, ani quintessence zlata, ani quintessence antimonu, ani z žádných jiných arkán, byť měla síly nejmocnější! Neboť vždy musí lékař zkoumati, jaký původ a příčinu nemoc má. Vznikne-li ze špatných pokrmů, neb nápojů, neb z rostlin a plodů země pak možno ji zahnatí vlastnostmi bylin a kořenů. Vznikne-li nemoc z nerostů a kovů, dlužno ji odstraňovati vlastnostmi těchto, neboť léky z rostlin připravené se v tomto případě neosvědčují. Jestliže však zapříčiňuje nemoc vliv nebe, pak nepomáhají léky ani z rostlin, kovů, nerostů, nýbrž nutno při léčení použítí vlivů astronomických, jak jsem vyložil v knize o astrologii. Když však nemoc neb bolest jest navozena příčinou mimopřírodní, kouzlem neb magickou operací, pak nic z výše uvedeného nepomáhá, neboť nemoc musí býti zhojena stejným způsobem jakým povstala, totiž mimopřírodně, magickým způsobem. Zde jest příčina, proč tolik posedlých a kouzlem zasažených lidí bylo od nezkušených lékařů, kteří toho neznali, přímo zabito.

Takto poučení přesto mohou namítati, že ošetřování takové protiví se Bohu, jehož jména jest pověřivě zneužíváno, přestože jsem ho nijak špatně neužil. Ano, kdybych se Bohu rouhal, neb kdybych používal jména božího ke zkáze neb neštěstí bližního, neb kdybych nějakého ducha, člověka, bylinu, kořen, kámen jménem božím zaklínal, pak teprve pravdivě a spravedlivě mohl bych býti obviněn, že zneužívám jména božího a Boha urážím. Přesto však jistě se na mne vrhnou theologové a sofisté pro tyto věci a jistě mne budou pronásledovati svou nenávistí, pomlouvajíce mne, že jsem mág, černokněžník a rouhač proti božským slovům, (což jsem nikdy nečinil). Přesto však výsledek jejich snah bude chatrný, neboť mně budou spílati nejinak, než Židé spílali Kristovi. Neboť když tento v sobotu uzdravil nemocného, byl obžalován, že znesvětil sobotu a že se protiví

zákonu božskému. Stejně tak dělo se i Davidovi, když zmořen hladem vkročil se svými vojáky do chrámu Páně a použil chlebu obětních, aby utišil hlad. Avšak, kdo může o sobě říci, že jednal správně? Řeč jest vyhrazena lidem, - dokud se jí ovšem nepřiúčí kráva a kamení, což se tak brzy nestane!

O vidění duchů a zjeveních ve snu.

Jsou dva druhy snů, přirozené a nadpřirozené. Nebudeme se šířiti zde o přirozených snech, o viděních provázejících spánek nebo o bezesnosti, které jsou rozmanité a četné, protože se tomu tak děje každodenně a sny takové jsou i velmi prchavé. Zapříčiněny jsou buď zármutkem a žalem, neb nečistotou krve, utkvělými myšlenkami, kterým se člověk mezi dnem oddává a které naplňují jeho mysl a srdce. Tak hráči snívají o kostkách, kartách, velikém zisku, o padajících penězích, vojáci o válkách, obléhacích přístrojích, pancířích, různých zbraních a konečně o vítězstvích neb porážkách, pijani a jedlíci o dobrých vínech, velkých bohatých sklepích, pitkách, lupiči o lupech, vraždění a kořistění, a konečně zloději o krádežích, zamilovaní o lásce, nevěstka o smilstvu atd. Tyto sny působí a vyvolává noční duch, který každé žádosti propůjčuje svůj stín, bouře krev a rozdmýcháváje vášně, která se pak velmi špatně krotí; tuto věc jsme jasně pozorovali u zamilovaných. A právě zamilovaní čarodějové velmi pečlivě k tomu pracují, chtějíce dokázati, aby se svým děvčatům ve spánku zjevovali a jim se nabízeli, aby je pak tím více milovala. Vlastní krví popisují pergamen (jak praví) panenský četnými charaktery, slovy, svými jmény a vkládají je do lože neb polštářů děvčete. A stejně tak činí i děvčata chtějíce přivábiti nápadníky, a používají k tomu svých pásů, řeménků, závojů, vlasů a jiných předmětů. K těmto účelům nelze však použiti jistého a neklamného prostředku, který by nikdy nezklamal. Toho však nijak není dbáno. Všem projevům ve spánku byly podřizovány a podkládány různé umělé prostředky, které později přinášejí utrpení žhavé touhy: kde obrazotvornost těchto snů jest skutečně podivuhodná a úžasná, tam prý to dle filosofů působí evestrum, dar předtuchy, které nás o budoucích věcech poučuje. Děje se tak dosti často, avšak převážná většina takových snů se zapomíná. Často slýcháme, jak ze spánku se probouzející ráno praví: »Měl jsem tuto noc podivuhodný sen, zjevil se mně Merkur, neb ten a ten filosof, který mne poučoval, o tom a o onom. Leč zapomenutím mi vše vyprchalo z paměti.« Komu se stal tento případ, nemá, když se probudil, opouštěti lůžko, ani s kýmkoliv o čemkoliv mluvit, nýbrž osamoceně a tiše dlíti, než mu paměť znovu vše vybaví, o čem snil. To budiž řečeno o snech či nočních viděních přirozených, které se často dějí. Pro úplnost budiž pověděno, že sny tohoto druhu téměř veškeré, at' již radostné či bolestné, potvrzují obyčejně pravý opak. Proto se nemá do nich skládati mnoho naděje.

Ostatní pak sny, které jsou nadpřirozené podstaty, působí určití vyslanci a poslové Boží poslaník nám, kteří nejsou nic jiného, než andělé a andělé strážci, zjevující se, když toho jest potřeba neb, když nám hrozí nebezpečství. Zvláště se zjevovali v hojném počtu těm, kteří na místech od sebe krajně odlehlých očekávali Narození Dítěte. Když se tak stalo k Herodesovi chtěli se obrátiti, aby mu zvěstovali tuto událost. I objevil se jim ve snu anděl, který jim nakázal, aby nešli touto cestou, neboť Bůh věděl, že Herodes lstivým srdcem po něm pátrá a proto chtěl, aby byl zklamán ve svém úmyslu. Podobné sny měli i Josef a Jakub, když putovali do Egypta. Podobně se stalo Ananiášovi, Corneliovi a i mnohým jiným. Sny jejich byly svou podstatou nadpřirozené. Podobně se tomu děje někdy i dnes. Přestože se takových snů často nedbá, jsou přece jen pravdivé a neklamné.

Kdo přeje si míti takových snů má věděti, že nutno si je v našich utrpeních vyprositi u milosrdného Boha. Bude-li naše modlitba pronesena srdcem i ústy s opravdovou důvěrou, Bůh nám sešle posly, kteří se zjeví jako duchové, aby nás napomenuli, ponoukali, poučili, ujistili. Takovýchto nočních vidění a zjevů zažil mnoho Bileam. V nocích, ve kterých chtěl, mohl dle svědectví Písma dosáhnouti takových vidění. A neznamená mnoho, že Písmo provází zmínku o něm snad příliš přísným slovem, když jej nazvalo Magem. Neboť Písmo bez výminky nazývá magy všechny, kteří byli zkušeni o věcech nadpřirozených, avšak nebyli přímo svatými. Takový význam dlužno dáti tomuto slovu. Nad to si Bůh přeje, abychom byli prostí jako apoštolové a nevyhledávali odvážlivě věci skrytých a tajemných, abychom i jimi nebyli s pravé cesty svedeni a poškozeni tak, že bychom

se zřítíli do záhuby s duší i tělem. Nejsou však všichni mágy, které Písmo tak nazývá. Kdo se něčeho takového domnívá, nechť pomyslí na tři Mágy z Východu, kteří byli zkušení v divotvorství a vyznali se jak v těchto uměních, tak i ve věcech nadpřirozených, jako nikdo jiný v téže době i před nimi. Přesto je Písmo nenazývá čaroději a kouzelníky, nýbrž Mágy. Jak tomu máme rozumět? Tak, že svojí znalostí a skryté moudrosti neužívali ke zlému. Neboť magie veškeru svoji nejvyšší sílu a moc získává vírou, a nemůže být čarodějstvím, které vzniká zneužitím vědy.

Abychom však lépe porozuměli těmto viděním a zjevům, dlužno vědět, že pouze několik málo Bůh duchovně tak osvětlil, aby ve spánku viděli vznešenost Boha, blaženství vyvolených a trest a trápení zavržených, takže toho nikdy nemohli zapomenouti a chovali tyto věci ve svém srdci až do nejdelší smrti. A to vše se můžeme duchovně i my dozvědět, budeme-li o to Boha úpěnlivými modlitbami prositi. Tak nám budou veškerá tajemství Boží názorně zjevena, stejně jako Isaiášovi a Janovi. A tato vidění jsou pravdivá a vrozená; jim můžeme důvěřovati daleko bezpečněji, než všem viděním černokněžníků, která jsou lichá a vybásněná, ať již se dějí v zrcadlech, krystalech, kovech, nehtech prstů, kamenech, vodách a i jinde. I kdyby zjevující se duchové odpovídali a zpečetovali své přísahy, nelze jim vždy věřiti, leč by tak činili z rozkazu Božího. Jinak jejich věrohodnost jest pochybná.

Z takovýchto výše popsaných viděních vznikají ona proroctví, která souhlasí a navazují na všechny věštby. Odkud pak velicí tito prorokové čerpali svoje věštby? Jaká to tajemství Boží se jim otevřela nadpřirozenými a duchovními viděním ve spánku? Plyne z toho, že první důvod toho byl, že základ svůj stavěli na pevnou skálu, to jest slovo a přísliby Boží a nevzývali Boha lehkomyšlnou modlitbou. Stejně tak i my buďme hotovi zachovávat vše, co nám slovem svým nakázal. -

Zbývá ještě dodat něco o duchách a výstražných zjevch mrtvých lidí, kteří duchovně se nám ve spánku objevují, přesto, že již snad je tomu padesát neb sto let, co zahynuli. V tomto případě jest nutno uvážiti a připustiti mnoho z toho, co se vykládá. Podrobné vylíčení na tomto místě vypustím a uschovám si je pro vlastní pojednání. O jednom se přece však zmíníme na konci. Když se stane, že zjevení takové se nám objeví, dejme pozor, co nám zjev vyprávěl, o čem mluvil a co duchovně jej k nám vábilo. Nelze vždy takové zjevení podceňovati. Může se velmi dobře státi, že spící člověk jest při smyslech jako ve bdění a může se od zjevu dozvědět všeho, co chce: v tomto případě možno zjevenému s jistotou důvěřovati. Není však nutno, abych se na tomto místě o věci šířil.

O homunkulech a bytostech podzemských.

Bytosti tyto žijí mezi námi a pod zemí, a dle potřeby, mají dostatečnou moc nad všemi věcmi. Obvykle se zovou Sylfy a Pygmei. Nejsou to duchové v obyčejném slova smyslu, mohou se však k nim přirovnati, pokud se týká jejich moci a znalosti. Mají jako lidé maso a krev, avšak nemají ducha pravého, jak již Kristus pravil ku svým učedníkům, když k nim vešel zavřenými dveřmi: »Dotkněte se mne, neboť duch, nemá masa a kostí jako já.« Z čehož dlužno rozumět, že pravý duch nemá hmotného těla, masa, krve neb kostí, leč má podstatu obdobnou plynu neb vánku. Avšak o tomto tajemství nebudeme se zde šířiti. Vraťme se k bytostem, o nichž jsme se zmínili výše: dlužno o nich vědět, že nejsou duchy a ani se s nimi nemohou srovnávat. Když se však již obecně nazývají duchy, může se o nich říci, že to jsou duchové podzemští, protože pod zemí mají svoje sídliště a svůj svět, aniž by se však mohli přirovnati k ostatním pravým duchům sídlícím v povětří.

Mnohé z těchto podzemních duchů bylo vidět pobíhati jmenovitě na místech, kde jsou skryty veliké poklady a bohatství, byli viděni i slyšáni tam, kde svítí bohaté žíly zlata neb stříbra. V těchto věcech si všeobecně libují a velmi nesnadno taková místa opouštějí. Kovkopové se od nich mnohému naučili, avšak často od nich zakoušeli mnoho nesnází a překážek. Jsou od nich zaháněni, bičováni, je na ně od nich útočeno kameny a hroudami. Avšak některým dopřávají svého dobrodiní, upozorňují je na smrt. Slyší-li někde horník, že je jednou, dvakrát, třikrát zabušeno, tu předpovídají mu smrt, pracuje-li tam. Bývá pak zasypán zřícenou skálou, nebo hyne jiným způsobem. O tomto se kovkopové přesvědčili ze zkušenosti; a ti, kteří jsou odborníky v dolování, velmi pečlivě dbají těchto pokynů.

Tito duchové ze všech ostatních jsou nejhorší, avšak přece jen nejsou ďáblové, i když obmýšlejí zlo. Neboť mezi těmito duchy a ďábly jest veliký rozdíl. Ďáblové neumírají, kdežto tito duchové ano; život jejich však trvá velmi dlouho. Proto též není možno je nazývat duchy, neboť duchové jsou věční a neumírají. Naproti tomu tělo, které má maso a krev, vždy jest podrobena porušení a smrti.

Napadá mi známé úsloví, které tvrdí, že ďábel jest bohatý, že vládne obrovskými statky, vším zlatem a stříbrem, že má v moci veškeré poklady skryté v zemi a že je poskytuje tomu, komu chce, neb komu jest tak povinen učiniti dle paktu nebo smlouvy. Z toho také povstal názor, že Ďábel uštědřuje za tuto mzdu, do sytosti zlata a stříbra tomu, kdo pro tuto věc se mu dá v zástavu, což stvrdí vlastnoručním podpisem. Ďábel prý k tomu má moc z rozkazu Božího. To vše však neodpovídá pravdě a celý tento názor jest bezbožný a vymyšlený. Kdo takovým věcem věří a je vyhledává, protiví se samé přírodě. Neboť ďábel jest ze všech stvoření nejbídnější a nejchudobnější, takže dlužno míti za to, že neexistuje ve všech čtyřech živlech bytosti, která by byla více nešťastnou. Tudíž nemůže také býti pánem nějakých statků. Jak by tedy mohl dáti dostatek bohatství jiným? Přesto však má znalost určitých věcí, o kterých může jiné poučiti, pro kterou jest ponoukán, aby si opatřil kořist, která mu podléhá. Avšak zlata a stříbra nemá. Nevymáhá proto potvrzení lidskou krví psaných, ani jiných smluv. Ti, co toto činí, jsou bytosti jiného druhu, totiž Sylfové a Pygmeové. Tito přesto, že jsou od přirozenosti malé postavy a těla nepatrného, mohou se změnití kdykoliv chtějí v lidi velké či malé, krásné či ošklivé, krásně oděné či otrhané. Nepohřešují znalosti určitých umění, pokud ovšem v nich světlo přírody není vyhlazeno. Mají také dostatek statků a pokladů, zlata, stříbra, rozličných kovů, kterými vládnu. Mnozí z nich již za starých dob byli nalézáni, viděni i slyšeni na místech, která již byla pustá a opuštěná od obyvatel. Až dosud nikdo však nemohl vypátrati příčinu, proč a jakým způsobem tito odešli. Přemnozí se domnívali, že jsou nesmrtelní, protože je nikdo neviděl umíratí a ani o tom neuvažoval. Proto jejich zmizení a nepřítomnost byla vykládána jinými příčinami. Dlouhou dobu nikdo nemohl se dozvědětí a vypátrati, jaké byly podstaty, kam zmizeli a jaké bylo jejich zaměstnání a úloha.

Některými bylo učeno, že jsou (konali-li dobro lidem) anděly neb dobrými duchy, poslanými Bohem k nám, ale pro naše hříchy opět odvolanými. Neboť velikými dobrodiními lidi zahrnují a těžké nesnadné práce jejich vzali na sebe a vykonali je. Jinými bylo namlouváno, že nelze pygmeů spatřiti. Proto se neobjevují, ani když jsou od člověka vzýváni neb dokonce pozorováni. Někteří, kteří je skutečně viděli a pozorovali, domnívali se, že to jsou duše neb lidé neblaze zemřelí, kteří se oběsili, utopili neb mečem prokláli, neb jiným způsobem sebevraždy sešli. Protože zoufali nad vykoupením Božím, zaslíbili se ďáblu; tím pochybili a proto budou ďáblu sloužiti až do posledního soudu. Jsou, kteří věřili, že jsou bezbožnými výplody mozku, halucinací a hlasatelé velkého štěstí. Kde jsou pocítováni a slyšáni tam přinášejí prý jedinečné štěstí, což také leckdy potvrdil zdárný výsledek. Neobjevují se však sami ze sebe aniž nepřinášejí štěstí ze své moci, nýbrž jsou navozeni Bohem, svým stvořitelem a vládcem, nebo naší představou. Stejně tak nemohou způsobiti neštěstí a jím někoho postihnouti, pakliže to Bůh nedopustí neb neztrpí.

Někteří je pokládali za zjevy věštecké a prorocké.

Jiní, kteří je pozorovali u pokladů, měli za to, že jsou dušemi lidí, kteří tyto poklady zakopali a proto, že je musí střežiti až do posledního soudu, nebo až do té doby dokud nebudou znovu nalezeny a vykopány. Tuto svoji domněnku čerpali ze slov Kristových: »Kde jest poklad, tam je i srdce Vaše.« Já naproti nim tvrdím, že srdce není duchem, a duch srdcem, ale že se od sebe liší četnými vlastnostmi. Proto jest toto domnění klamné. Jsou to opravdoví a podstatní lidé, bytující ve všech čtyřech živlech, kteří v prvních dnech světa byli pokládáni za bohy a jako takoví i vzýváni. Jsou to oni, na které ukazuje prst Boha všemohoucího, když nařizuje na první desce, že nebudeme míti jiných bohů mimo Jeho, ani ve vodách (myslí Nymfy), ani pod zemí (Sylf a Pygmeů). A dodává, že on jediný jest Bohem, Bohem zárlivým, který stihá hříchy otců do třetího a čtvrtého pokolení.

Jisto jest, že jimi byla osídlena hora Venušina v Itálii. Samotná Venuše byla Nymfou a tato hora byla jejím palácem a rájem. Když zemřela rozpadlo se a zahynulo i její království. Neboť neozýval se tam ani hlásek, jako za starých časů, když Danhuserus a jiní horu tuto navštívili. To nelze pokládati za domněnku, nýbrž za pravdivou událost. Jsou takové přirozenosti, že věrně milují lidi, kteří je

milují, stejně jako nenávidí své nepřátele, takže kdo se jim svým podpisem zaváže, toho zahrnou svou pomocí i poklady. Znají též naše myšlenky a naši vůli a snadno mohou se k nám dostavití.

Připomenuli jsme toto, ne proto, abychom někoho chtěli ponoukati, aby se k nim utekl, nýbrž proto, že chceme o nich mluvití důkladně, abychom porozuměli jakým způsobem se liší od ďábla. Ďábel totiž nemá těla, ani si je neopatřuje v oblasti čtyř žívlů, a poněvadž nemá těla, ani masa, ani krve, jest věčný, nepodléháje ani smrti, ani nemocem. Proto, jak bylo řečeno, neumírá, kdežto bytosti tyto ano; podléhají tělesné i věčné smrti, jsouce zbaveni života posmrtného. A proto také ti, kteří se jim zaváží, mají s nimi stejný osud. Necht' každý ví, co činí, když se jim zavazuje. A první podmínka takové smlouvy jest, že budou činiti, co chtějí a rozkáží. Jsou-li rozlobeni, těžkými tresty ho pronásledují a zbavují ho života. Příkladů jest bezpočtu. Mnozí byli nalezeni přechoasto mrtvi se zakrouceným neb poraněným krkem a všelijak porušenými údy. Tu se mnozí domnívali, že to učinil ďábel, poněvadž člověk nesplnil svůj závazek vůči němu, neb protože vypršela lhůta smlouvy, což však není pravda, neboť moc ďábla není tak veliká. Ďábel může jen vnukati člověku špatné myšlenky, odvolávati jeho vůli od zákonů Božích, ponoukati jej ke hříchu, působiti naň, aby zapomněl na Boha Stvořitele, zanechal modlitby, Jej popíral a tím upadal v zoufalství. Tomu nasvědčují lidé posedlí. Tyto bytosti jsou ďáblu obdobné a často bývají katy Boží spravedlnosti; přesto však nás často varují, ochraňují v nebezpečí, pomáhají nám, z žalářů nás osvobozují a i jinak jsou užiteční. Jakým způsobem se s nimi sjednává smlouva, aby tělesně se nám zjevovali, s námi hovořili, nás ochraňovali a nám radili, to nemohu na tomto místě vykládati pro nebezpečí zlých následků. Dále však pravím, že i pouhá naše víra, myšlenka a obraznost nám může škoditi. Z toho plyne, že lidé propadlí smutku, zmatku a chmurným představám, nemají býti zanecháni sami o samotě, ale povzbuzováni veselými řečmi a věcmi, příjemnými rozmluvami, jakýmikoliv žerty rozveselováni a odvracováni od nebezpečných stavů, které je oslabují. Neútočí na ně ďábel, ani duchové podzemní, nýbrž lidé sami si tím škodí. Tím se stává, že lidé a zvláště rodičky ve spánku často od nějakého přízraku jsou tísněni, nejinak, jako by hrdla měli zadrhnuta, že nemohou volati a přivolati pomoc. Když ráno vstanou vypravují domácím: »Dnes v noci mě trápil inkubus, příšera, stařec atd.« Věř se, že to byla čarodějnice, i když čarodějnice nemohou svým tělem projíti zavřenými dveřmi nebo okny, jako Sylfové neb Pygmeové.

Ó nešťastný člověče a nevěřící Petře, kterým pohne a kterého ničí každý vánek! Ty sám, tvoje slabá a beznadějná víra a tvé zlovolné myšlenky tebou vládnou a tato zla ti působí! Vždyť máš v sobě magnet, kterým k sobě přitahuješ všechno. Jest to magnet nebeský, mocnější než všechny magnety, které přitahují železo, a pronikající i kvintessenci i oním magnetem, který prozrazuje ukryté a utajené železo. Neboť nebeský magnet má takovou moc, že působí i na stotisíc mil a přitahuje ze všech čtyř žívlů cokoliv, jestliže dostoupí svého vyvrcholení, o čemž vás poučím následujícími dvěma znamenitými příklady.

Jakým způsobem jest zvyšována imaginace.

Na příkladu se poučme, co zmůže imaginace, jak se s ní zachází a jak nabývá síly. O tom se přesvědčíme za času doléhajícího moru, kdy obraznost je mocným jedem, že převyší nejškodlivější kov, proti kterému není protijedu, ani léku, ani jakékoliv ochrany. Nepomáhá nic, než aby imaginace byla zrušena neb vyhlazena. Neboť jest nejvýtečnější předzvěstí a běžcem nejen od domu k domu, od místa k místu, ale i od obce k obci a od krajiny ke krajině na každou vzdálenost; imaginací jednoho jen člověka může býti do města či kraje zatažen mor a zabítí tisíce lidí. Lépe tomu porozumíme z následujícího příkladu.

Představme si dva bratry, z nichž jeden žije v Itálii, druhý pak ve Francii. Představme si také, že v Itálii zuří mor a onen bratr je jím rovněž zachvácen. Jest vyslán posel do Francie, aby zpravil druhého bratra o jeho smrti. Tomuto již tuhne kůže, počne si věc představovati a myšlenku tu nemůže zaplašiti z myslí. Jest spálen a mučen jen svou vlastní imaginací. A jako zlato neb stříbro zkouší se tak dlouho, než nabude své nejvyšší čistoty, dokud nezárí dokonale, zbavené všech cizích příměsí, stejně jest tomu tak s imaginací, která rovněž sebe samu vybičuje až k nejvyššímu stupni. Ta

když se rozzáří, jest obdobná spermatu, které tryská z muže do ženiny pochvy, kde působí početí a oplodnění. Takovým způsobem i mor přelétá z jednoho na druhého, dokud nezuří v celé obci. V tomto případě jest dobře vzdáliti se, ne snad k vůli ovzduší neb zápachu, (nebot' nerozšiřuje ovzduší nemoc, jak se domnívají nezkušení lidé), avšak proto, abychom takovou nemoc neviděli a o ní neslyšeli, by mysl nebyla sužována strachem. Z toho snadno poznáváme, že jest nejlépe, když onen člověk, který přináší takovou zprávu, není zanechán o samotě, ale je pečováno, aby byl zabavován příjemnými rozmluvami, aby si truchlivými myšlenkami a krutou obrazností sám sobě nepřivodil zla. Jest nutno, aby byl povzbuzován útechou, veselými a příjemnými příběhy, potěšován hrami a žerty všeho druhu. A nedomnívejte se, že jsou to mé výmysly, i kdyby se vám zdálo směšným, někoho takovýmto snadným lékem uzdraviti. Nebot' imaginace jest podobna nohovi; snadno se vzněcuje, snadno vzplane. A jakmile jednou počne planouti, nesnadno bývá utišována. Proto jest nutno použití léků, které imaginaci rozptylují a vyhlazují. To jest první příklad, na kterém jsme dostatečně ukázali jakou sílu, moc, účinnost a vyvrcholení má imaginace.

Než přistoupíme k druhému příkladu jest nutno si uvědomiti, že imaginace nejen v době moru, leč i za válek mnoho lidí zahubila. Častokráte jen pouhá imaginace byla příčinou, že lidé hynuli při obléhání měst, v bojích i v otevřeném šiku. Nebot' ten, kdo jest bázlivý, zbabělý, ustrašeného ducha, kdo se bojí blesku, neb čehokoliv jiného; jest napadán kulkou odkudkoliv vyslanou; takový člověk určitě dříve ztratí život a hyne, než ten, který nebojácně, statečně a čile se vrhá v boj, ničeho se neobávaje, neděsí se hromu, ale s pevnou vírou a nadějí se vrhá v boj před ostatními vojáky. Tito lidé jsou pravými válečníky, vhodni a uzpůsobeni podmaňovati si všechny hrady, města a země. Ostatní všichni jsou vychloubači, ať již jsou jakýmikoliv, ať urozenými, či sprostými, rytíři, či prostými vojáky, nemají zbla ceny. Kdo tedy chce býti vojínem, který dosahuje i pocty rytířské a i slávy, ten musí si představiti, že je Juliem Caesarem neb jiným statečným válečníkem, jaké zrodila sláva římská. Kdo pak své imaginace správně užívá, a neustále něco takového chce svou myslí dosáhnouti, ten se nemine toho, že bude zahrnut stejnou slávou; slavně dokoná započaté války, nepadne v nich a dosáhne těchže hodností a poct jako oni vojevůdcové. To se přihodilo i těm, kteří nevěděli co jest imaginace, ale následovali takovýchto představ; dosáhli velikých poct a značného bohatství.

Mohl by nám někdo namítnouti, že taková lidé dospěli vrcholku poct, buď náhodou, neb svou statečností a plí. Jsou i taková, kteří nemohli býti poranění, poškození neb přemoženi, protože sebou nosili vhodné byliny, kameny, kořeny neb ostatky svatých, kteréžto věci mají skutečně určitou moc. Leč přece jen nade všemi vyniká a je předčí imaginace. Nepopírám, že mnohé prostředky nás chrání před nepřáti a před ranami, činíce nás nezranitelnými. Vírou však jen všechny tyto prostředky nabývají síly vrcholné; bez víry jsou však klamné a neúčinné.

O pokladech v zemi skrytých.

Na tomto místě budiž promluveno něco o pokladech v zemi skrytých, jakým způsobem možno je poznati, vyhledati a získati, a jaké podivuhodné a neblahé události se v tomto oboru často dějí. Abychom měli jistá znamení je nutno věděti, a nikoliv jen věřiti, kde poklady jsou: dlužno nejprve naléztí místa, kde jsou v noci viděny či slyšány přízraky, neb kde se přiházejí věci podivné, takže lidé nocí krácející se děsí, upadají v hrůzu, potí se studeným potem a vlasy na hlavě jim vstávají. Takovéto věci dějí se obyčejně v nocích v Saturnský den. Pochodně poutníků špatně hoří a hasnou, nikoliv však následkem větru; stává se též často, že dům, který obsahuje ukrytý poklad, je v temné noci obklopen přízraky a v okolí je slyšán hluk. Ta znamení umožňují domněnku, že na takovém místě jest ukryt poklad, nebot' od ničeho jiného nemohou pocházeti. Nezkušení lidé, kteří těmto věcem nerozuměli, mnoho si o takovýchto případech vybájili. Věřili, že přízraky tyto působí d'ábel neb čarodějnice, jež mají zde jakési sídlisko, na které si zvykly, neb že na tomto místě projevuje se d'ábel a v něm si libuje. Jiní se domnívali, že v takovém domě někdo neblaze skončil a jeho duch že tam bloudí. Takovýchto historek, které nemají nic pravého do sebe, bylo mnoho vymyšleno. Jest však nepochybné, že tam někde je skryt poklad. Mohlo se ovšem státi, že tu byl d'ábel vyvržen z

nějakého posedlého, a že chce dosíci vysvobození tím, že tu mešká. V tomto případě jest však místo mnohem bouřlivější. Poklady pak jsou dvojího druhu. Jeden druh může býti nalezen a vykopán, druhý nikoliv. To jest třeba rozlišovati. Ten, který může být nalezen, jest poklad peněz, člověkem vyrobených a uložených. Druhý druh pokladů, které nemožno vykopati jest poklad zlata vyrobeného, označeného a seskupeného od Sylfů a Pygmeů. Je někdy člověkem vykopán, avšak, jakmile byl znovu jednou zahrabán, není možno jej více získati. Toho musí dbáti pečlivě každý hledač pokladů. Kouzelná hůlka jest klamavá, napínajíc se častěji k ztracenému penízi. Podobné i vidění v zrcadlech, krystalech a podobná, jaká znají černokněžníci a hledači pokladů jsou omylná. V nic takového nemá se věřiti.

Nyní se poněkud zmíníme o vlastním vykopávání, jakého druhu je to podnik a jak si počínati, aby dobře a šťastně dopadlo. Na některé okolnosti jest třeba dáti dobrý pozor. Počátek vykopávání učiní pod vlivem Luny neb Saturna, zatím co Luna mešká v Býku, Kozorožci neb Panně. Nepoužívej obřadů, nekresli kruhů, vzdej se posvěcování, ale vykopávání počni odvážně, nedaje se mýlití cizími myšlenkami a představami, které působí duchové. Poddáš-li se, rozběhne se ti fantazie různými směry a nic hmotného se neobjeví, jen vidění, zjevy, neb nějaké bezbožné strašidlo. Plyne tudíž z toho, že kopající mají spolu rozmlouvati, prozpěvovati si, jsouce jinak duchapřítomni a nebojácni, přestože se domnívají, že dlužno během práce zdržeti se hovoru. Proniknou-li až k pokladu, tu setkají se s mnohými překážkami a uslyší podivné zvuky. Jest to znamení, že poklad jest strážěn Sylfy a Pygmei, kteří pokladu nevydají, zvláště tehdy ne, když peníze sami razili. Takovýto poklad se má na každý pád opustiti, neboť hledajícímu může se státi neblahým, leč by k vykopání Sylfové dali souhlas. I když některé z pokladů byly nalezeny, stávaly se kořistí Pygmeů, neboť títo umí proměnití poklady v hmoty neušlechtilé, sprosté i směšné, jako v hnůj, hlínu a pod., čehož jsem viděl již příklady. Stanou-li se takové proměny, není nutno zoufati nad výsledkem i když se věc, do které se kov změnil, nepodobá zlatu nebo stříbru, avšak dlužno uvažovati o slovu, kterým Písmo dí: »Bude souditi Bůh svět ohněm.« Na tuto větu dlužno navázati a nalezené věci ohněm vyzkoušeti. Tak jak i na jiném místě v Žalmech se praví: »Zlato a stříbro pálením a zkoušením je shledáváno čistým.« A proto i při takovéto přeměně jest nutno použití ohně jakožto soudce. A tato zkouška děje se stejně jako u jiných kovů a neukáže se méně účinnou. Po zkoušce vznikne to, co bylo před proměnou.

Dále budiž o těchto proměnách ještě poznamenáno, že se často naleznou veliké hrnce naplněné různými věcmi, jako uhlím, střepinami vajec, odpadky dřev a pod., které ležely v zemi jsouce zakopány před mnohými lety. O těchto věcech hledači se domnívají, že bývaly to kdysi poklady čistého zlata a stříbra, avšak od zlovolných duchů proměněny v odpadky. Tomu však tak není a býti nemůže, neboť poklad náhodně nalezený nemůže býti od oněch duchů zkažen a proměněn, ale jest takovým, jaký byl opuštěn. Nelze tudíž za důvod toho udávati přeměnu, nýbrž zlomyslnost. Jsou totiž jacísi trapiči, kteří takové věci kopajícímu podstrkují a s velikou radostí si z nich tropí šašky. Na to však netřeba se ohlížeti a při vykopávce dlužno takové smetí odhoditi. Jsou-li však odpadky těžší, že rovnají se vahou nějakému kovu neb písku, pak nutno zkoušeti je ohněm.

Abychom však neopominuli důležité věci. Jest nutno se otázati, z jakých příčin se někdy poklady tohoto druhu vykopávají v krátké době, když přece tak málo se po nich pátrá. Důvod toho jest, že duchové, kteří strážejí poklad, mají prozkoumány myšlenky a záměry lidské. Když tudíž vědí, že lidé nemají v úmyslu pátrati po pokladech, stanou se jako strážci nedbalejšími a méně obmyslnými. Jsou zkrátka méně starostliví. Tu pak se jim stává podobně, jako neopatrnému člověku, který je od svého nepřítele zabit, poněvadž nepřítel jej snáze přemůže a oloupí.

Jsou však dvě příčiny proč se po pokladech dychtí s takovou žádostivostí a zápallem. První jest žádostivost peněz, druhá je ta, že místa, kde jsou poklady zakopány, stávají se bezpečnější, klidnější, jsouce zbavena duchů, takže jsou vhodnější k obývání. Neboť i dnes jest mnoho paláců a domů v našich zemích, které jsou opuštěny a neobyvatelny pro časté rejdy duchů. To však jest jistým důkazem, že v nich jsou ukryty a zakopány veliké poklady. Kde tedy jest něco podobného pozorováno, tam budiž kopáno, ne snad jen proto, aby poklad byl vykopán, leč i proto, aby místo bylo opět schopno obývání. Pak se má neustále pokračovati v kopání a nemá se šetřiti námahou: jest to třeba učiniti z důvodů výše uvedených. Tu buď se poklad nalezne a vykopá, nebo zmizí jsa odstraněn a odvečen svými strážci, což dokazují přechastá vidění v zrcadlech či krystalech učiněná

chlupci, kteří stejně jako horníci vypravují, že viděli četné mužiky, jak odstraňují poklady. Tu jest nutno od práce ustati a výpovědi uvěřiti. Nakonec třeba věděti, že na místech, kde strašidla si počínají bouřlivěji a zuřivěji, tam tím větší poklady avšak v hlubších polohách se nacházejí

Jakým způsobem jest člověk posednut zlými duchy a ďáblem.

Jaké jsou podmínky tohoto zjevu, dostatečně nám bylo vyloženo apoštolem sv. Petrem. Abyste však lépe porozuměli jeho poučným slovům, je nutno, aby napomenutí jeho byla širě vyložena. Vše, co se vztahuje ku zabránění posedlosti, apoštol shrnul ve dvou slovech: střídmost a bdělost. Tato slova na první pohled zdají se býti jednoduchá, avšak mnoho v sobě zahrnují, jsou-li hlouběji promyšlena a širě rozvinuta. Sv. apoštol nás napomíná otcovsky těmito slovy: »Milovaní bratři, buďte střízliví a bděte, neboť nepřítel váš ďábel, jako lev řvoucí obchází, hledaje koho by pohltil.« Zároveň udává lék, kterým se můžeme brániti.

O první části tohoto napomenutí, totiž o střídmosti, budiž promluveno, neboť Petr praví: »Střežte se nestrídmosti a opilství.« Opilost totiž je pramen a původ veškerého zla a všech neřestí, která ďábel působí prostřednictvím opilých. Dlužno tudíž vystríhati se nemírnosti v jídle i nápojích, aby srdce naše se nezatvrdilo. Neboť vždy a všude jest přítomen ďábel, třebaže neviditelně, poněvadž jest duch. Proto také může býti přítomen na celém okšku země. Jest původce a dokončovatel všech oněch zel, která jsou páchána lidmi, neboť pohlíží na člověka stejně jako kočka na myš. Kdykoliv se tedy naplníte vínem a opijete se, posedne vás a vrhá vás do hříchů, působí skrze vás veškeré neřesti a zla, až vás přemůže, jako kat vinníka, a učiniv si z vás svoji hříčku, strašlivým způsobem se vás zmocní. Dbejte tudíž toho jedlíci, pijáci a vojáci, propadlí obžerství, kteří se dnem i nocí brodí ve víně, nepřipouštějící si domluv, a vymlouvající svou vinu známým příslovím: »Voják a vepř, vždy musí být plný.« Takový člověk nedbá svého osudu, poněvadž se mu zdá, že hodina smrti jest vzdálená. Toto jest výklad prvního slova: střídmosti.

O bdělosti praví Petr: »Žijte životem počestným a šlechetným, buďte bedliví a duchapřítomní, neunavujte se chmurnými myšlenkami a představami, nenamlouvejte si, že ďábla jest nutno se obávati a nepopřávejte volné pole obraznosti. Mnozí byli ďáblem posedlí proto, že na takovou věc mysleli a kochali se v chmurné obraznosti. Sebe nedbejte a modlete se, mějte Boha na očích i na rtech a jen Jeho vnímejte. Tím více stanete se Jeho syny, čím více pojmete do sebe Jeho Ducha. Ten konečně vstoupí do vás a bude kralovati ve vás a svoji všemohoucnost a zázraky skrze vás bude šířiti, což učinil již s Pavlem a s ostatními apoštoly, kteří všichni byli naplnění Duchem svatým. Ty následujte a ďábla se všemi myšlenkami, jimiž jej přivoláváte, vyvrhněte, neboť jím všichni můžeme býti posednuti a vrženi do zoufalství, až pak sami sebe zbavíme života jako Jidáš, Achitofel a mnozí jiní.« To budiž řečeno o druhém slovu: bdělosti, z čehož dá se dostatečně poznati, co Petr míní. Nemá se však činiti to, co dělají Kartusiáni a jiní klášterníci, kteří pro bdění neuléhají a brání se spánku, neboť stvořil Bůh spánek a poprvé jej seslal na Adama. Tudíž má se spáti v době, kdy toho příroda vyžaduje. Ku konci dlužno pochopiti, co Petr uvedenými slovy vykládá a co z nich vyvozuje. Praví: »Pevni stůjte ve víře«, což jest totéž, jakoby říkal: »O milosti boží nikdy nepochybujte a neobtěžujte si svoje svědomí, přemlouvajíc se, že vás Bůh odvrhl neb na vás zapomněl a že nejste hodni, abyste mohli odvážiti přijíti na Jeho oči, poněvadž jste jednali proti Jeho vůli, překročili Jeho rozkaz a mnohými hříchy se potřísnili. Věřte raději Jeho slovu, kterým tvrdí, že si nepřije smrti hříšníkovi, ale chce, aby se obrátil a žil. Právě pro hříchy naše Kristus přišel a vzal je na sebe.« Takováto slova přečasto naleznou se v písmě a slabí a zoufalí lidé si je mají předřikávati, aby z nich čerpali útěchu.

Takovýmto způsobem se kladou překážky ďáblu a zlu a slabý člověk se ubrání posedlosti.

Jakým způsobem dlužno posedlého osvoboditi a zlé duchy vyháněti; jakých omylů se často mnozí dopouštějí.

Dříve než promluvíme o vyhánění zlých duchů, dlužno věděti, že pouze několika málo způsoby možno správně duchy vymítati. Mnozí se namáhají d'ábla vymítati pouhými obřady a zaklínáními, což jest však chybné a nikdy nemá býti používáno. I když se tímto způsobem někdy lidé zbaví d'ábla, přece jen se to neobejde bez nějaké škody. Jest tomu stejně, jako kdyby nějaký vojevůdce chtěl získati město násilím a mečem, což nemůže učiniti bez porážky a zničení obce. V tomto případě dlužno opakovati staré přísloví, které praví: »Čeho nedocílíme od lidí slovy klidnými, nedocílíme ani slovy tvrdými.« Pracujeme-li násilím, dlužno se obávati zla. Tato věta je pravdivá, jak dokazují četné příklady.

Proto tedy jest dlužno zavrhnouti ten způsob vymítání, který se opírá o obřady a zaklínání. Nutno řídisti se tím způsobem, který zachovával Kristus s apoštoly. budete-li si počínati způsobem jiným, způsobí vám vymítání d'ábla mnoho nebezpečí a práce. Neboť d'ábel z posedlých vychází velice nerad a dříve než vyjde, snaží se použití všech prostředků, aby se někde skryl a mohl vládnouti člověkem i nadále jako svým panstvím. Když však vidí, že mu žádné místo k úkrytu není zůstaveno, žádá, aby mohl vstoupiti do jiného člověka neb zvířete. Když je mu to povoleno, nastává zlo horší prvního. Nemá se mu tudíž popřáti místa, kam by se uchýlil, mimo propasti pekelné, odkud vystoupil a kam byl Bohem svržen a zavržen, aby se nám nestalo to, co čteme o Kristu vymítajícím d'áblы. Když jim totiž dovolil, aby vstoupili do stáda vepřů, ti okamžitě byli d'áblem hnáni, aby se řítili k moři, ve kterém se všichni do jednoho utopili. Tudíž nikdy se nemá strpěti, aby d'ábel mohl vstoupiti do jiného člověka, neboť tan se ihned zabije, jak jsme viděli u vepřů. Ani to se jim nemá dovoliti, aby mohli vstoupiti do vody, bažin, jezer, pramenů, neboť stane-li se tak, mnoho lidí tam zahubí. Něco takového jej těší a proto nesmí mu býti dovoleno, aby mohl vstoupiti do domu neb hradu, neboť kamkoliv vtrhne, tam se na stálo usídlí a stavení častými rejdy zpustoší, že není možno v něm bezpečně obývati a dům musí býti opuštěn a nechán na pospas. Často nacházíme hrady, opuštěné z této příčiny; mohl bych je vyjmenovati, ale chci býti stručným. Nemá proto mu býti dovoleno, aby kamkoliv mohl se utéci, nýbrž dlužno mu naříditi, aby se vrátil do pekel, kam byl odsouzen a svržen Bohem. Jedině takové opuštění těla jest blahodárné.

I kdyby d'ábel z posedlého sebe více mluvil, nikdy se mu nemá dávatí odpověď. Chce-li se mu něco říci, pak jen rozkázat, aby opustil tělo. Máse říkati: »Rozkazuji tobě duchu nečistý, slovem, mocí a silou, kterou jsi byl vymítán Ježíšem Kristem, samotným Synem Božím a apoštoly jeho atd.« Jinak se nemá zaklínati. Toto však nelze považovati za zaklínání, nýbrž pouze za odpověď, neboť nikoliv touto formulí, možno d'ábla vymítati, nýbrž také další, jak praví Kristus: »Postěte se a modlete se: neboť tento rod možno vymítati jen vírou, postem a modlitbou.« Především jest tedy nutno přiměti posedlého k modlitbě, což se docílí velmi nesnadno, neboť d'ábel pohybuje jeho jazykem, aby se nemohl modliti sám od sebe. Jest tudíž nutno mu modlitbu předříkávati. Nechce-li posedlý následovati modlitbu, dlužno použití ostřejšího prostředku, totiž spoutati mu ruce a nohy. Pak nějaký muž silný se před ním postaví, napodobuje postavení kříže, k čemuž donutí i posedlého a tak násilím jej dožene k modlitbě, kterou mu předříkává. Jedině tímto způsobem přiměje se posedlý k modlitbě, žádným jiným. Když pak v tom horlivě pokračuje, d'ábel sám od sebe vyjde a tělo opustí. Toto nám postačí o vymítání nečistých a neblahých duchů, o čemž jsme se již i na jiných místech několika slovy zmínili.

O bouřích.

Když již mluvíme o bouřích, jak a odkud vznikají, jak zanikají a konečně i o tom, jak se můžeme chrániti před kroupami a sněhem, musíme si předně uvědomiti, že veškeré bouře mají svůj původ ve větrech, jmenovitě ve čtyřech základních, totiž v Eurovi, Zefyrovi, Aquilonovi a Austrovi, a že nic nemůže vzniknouti ve středu ovzduší neb nejvyšší oblasti, nýbrž jen působením oněch čtyř vládců. To je nutno si uvědomiti dobře a pečlivě. Kdokoliv tedy chce ostříhati svůj dům, statek, zahradu neb

pole před kroupami a mrazem, musí přesně znáti výše řečené, aby mohl vyrovnati nižší s vyšším. Zde krátce povíme, jaká jest všeobecná příčina bouří.

Předně bouře dojista není ničím jiným než projevem duchů; jmenovitě blesk svědčí o jich přítomnosti a projevu, ze kterého můžeme poznati, bude-li bouře blahodárná či škodlivá. Způsob, jak toto poznáme, je následující: Stejně tak jako žádný pocestný nevstoupí do domu neb dokonce do předsíně, aniž by pozdravil neb slova promluvil, tak i žádný duch, se nám nezjeví bez ohlášení. A řeč jejich jest hromobití, z čehož následuje, že blesk je vždy provázen hromem, o čemž nás zkušenost přesvědčila. Vpadne-li poutník náhle do domu, ve kterém není znám, jest to vždy znamením něčeho neblahého (buď prchá před pronásledovatelem, nebo sám někoho pronásleduje, komu zamýšlí zlo) a stejně možno již dle blesku poznati, že je-li rychlejší a urputnější, většího zla je hlasatelem; téměř vždy takový blesk uhodí. Proto jest velmi potřebné, aby člověk věděl, jak se mu má brániti, aby neuhodil tam, kam nechce, a nezpůsobil škod. Nepomáhají proti němu údery zvonu. Přesto tento prostředek zcela nezavrhují, zvláště při bouřích magických, které působí duchové v povětrí, neboť jak se praví, ticho je příjemné všem duchům. Může se tedy státi, že nesmírný hluk, znění zvonů, hlomoz strojů zmenšují účinky bouře, nebo je rozdrobují. Avšak proti blesku, mrazu a krupobití toto nepomáhá, jak bylo četnými příklady prokázáno. Proto se mnichové a kněží utekli ke svým obřadům a namlouvali lidu, že místo pokropené svěcenou vodou bude zabezpečeno před krupobitím a mrazem, stejně bude-li na místě uložena posvěcená svíce neb palma, či některá jiná vhodná rostlina, nebo bude-li posvěcen kouř myrrhy neb kadidla. Ó, jak jsou tito lidé dětinští, jaké marnosti obětují, o těchto věcech ničeho neznajíce, chtějí-li se brániti proti zlovorným duchům příjemným a vonným kouřem, když pravý opak je pravdou, neboť žádná jiná věc není tak duchům, ať již dobrým či špatným příjemná, jako výborná vůně. Kdyby místo toho zapálili assu foetidou, tu by skutečně zahnali duchy dobré i zlé. Neboť vůně myrrhy a kadidla není nic jiného, než obět' duchům, kterou se přivolávají. Avšak dosti již o těchto věcech.

Pokračujme však v našich výkladech, jak uchráníme určitá místa krupobití a mrazu: nutno si zapamatovati, že prostředek proti krupobití nemá se umístiti uprostřed domu, zahrady neb pole, nýbrž vždy na jeho čtyřech úhlech, totiž proti čtyřem stranám světovým, východu, západu, jihu a severu. Tak se uchrání místo od poškození. Vždyť i dům, spočívající na čtyřech sloupech jest pevnější, než ten, který jest zbudován na jednom sloupu stojícím uprostřed neb na některé straně. Tak zbudovaný dům snadněji je ničen a rozmetáván duchy i vichry.

O přípravcích a látkách, ze kterých nutno tyto sloupy zbudovati, dlužno věděti, že každý sám o sobě má dostatek moci a působnosti. Z tohoto hlediska je nutno látky složiti. Byliny takto působící jsou: černobýl, cypřiš, brčál, vlašťovičník, routa, čertkus a jim podobné byliny a kořeny, zvláště jsou-li vykopány za příznivého vlivu buď Jupiterova neb Venušina. Mimo ně jsou i jiné prostředky velice mocné a působivé jako korál, Azoth a jeden z charakterů dřívě uvedených vyražený do hostie. V těchto třech prostředcích jest ukryt nejlepší lék proti učarování, přízrakům i samému ďáblu, do kterého můžeme vždy v případě nutnosti klásti plnou důvěru, neboť nás nikdy nezklame.

O zneužití magie a o tom, kdy se zvrhává v čarodějství.

Magie sama o sobě jest nejskrytější umění, moudrost a znalost nejvyšších věcí, na zemi pokládaných za nadpřirozené. Věci lidskému duchu neprozkoumatelné, tímto uměním mohou se státi poznatelné a zbadatelné. Neboť magie jest skrytou moudrostí tam, kde rozum selhává. Bylo by tudíž spravedlivé a slušné, aby i samotní theologové si zjistili, co je Magie; pak by ji jistě vědomě a tak nezaslouženě nenazývali čarodějstvím. Vždyť právě jim magie sloužila, k čemuž se doktoři a magistři církve i ve svých spisech doznávají. Nemyslím tím, aby snad pracovali v magii a jí užívali, avšak aby ji alespoň znali tak, aby mohli posouditi její přednosti a výsledky, již k vůli úžasným a nejvyšším tajemstvím skrytým v Písmu Svatém, která nám byla zvěstována od apoštolů, proroků a samotného Krista tak, že je náš rozum nemůže pochopiti a vystihnouti. Cožpak žádný theolog, (třeba neznalý magie) nikdy nevymítal a nezahnal ďábla neb jiného ducha? Aneb nikdy nikoho neuzdravil neb nikomu nepomohl - což jest mnohem snazší - pouhou svojí vírou? Netáži se ani, zda

mohutnou horu přemístil a do moře svrhl. Z toho jest zjevno, že sami od sebe vůbec nerozumí oné víře, o které mluvil Kristus, přes to, že o ní stále povídají a učeně o ní píší, zatím co nemají o ní tušení. Nepodávají známek, z nichž by se mohlo souditi, že tuto víru chápou a vědí, jak s ní zacházeti. Jestliže se pak někdo objeví, kdo pomocí jí tvoří divy, ihned jej označí za čaroděje, protože tato věc přesahuje jejich rozum a vědění tak, že nerozlišují magii od věšteství a čarodějství. Vždyť magie jest vzácné a užitečné umění, nepotřísněné ceremoniemi a zaklínáními jako černokněžnictví. Nepoužívá ceremonií, zaklínání, posvěcování, zažehnavání, zlořečení, nýbrž jedině víry, o které Kristus praví, že přenáší hory a do moře je vrhá, rozkazuje, ovládá a krotí veškeré duchy.

Přes to však dlužno dáti pozor, aby se nezvrhla v pověru a zneužití, čímž by škodila člověku, kterého by zničila. Jestliže se z ní stává čarodějství, které právem jest všemi odsuzováno a jaké provozují čarodějnice, které se zmocnily tohoto umění a válejí se v něm jako prasata v bahně. Prostřednictvím jejich děje se ono čarodějství a učarovávání. Jest tudíž spravedливо, jsou-li všichni magové tohoto druhu páleni, neboť jsou to lidé nejnebezpečnější a nejzlobnější nepřátelé lidstva, zvláště pak těm, které nenávidí. Proti vnějšímu nepříteli můžeme se dostatečně brániti a ohraditi zbraněmi, šíry, praky a kopími, buď když obléknuvše pancíř vyhneme se ráně a používše zbraní statečně se hájíme, aneb uchýlíme-li se do domu a nikoho k sobě nepřipustíme mimo svých přátel. Proti onomu však nepříteli nás neuchrání obezřetnost, ani pancíř, hradba neb závora, neboť je mu vše otevřeno a vším proniká.

A i kdyby se člověk skryl za železnými neb ocelovými dveřmi, nebyl by více v bezpečí. Neboť nezasahují jej svým tělem, nýbrž zvrhlou vírou posílají duchy a příšery, které mohou člověka i na vzdálenost sta mil zraniti, svou přítomností trápati neb dokonce i zabít, tak že na těle není možno spatřiti poranění; nemohou totiž zraniti tělo a zevnějšek člověkův, nýbrž pouze vnitřek, to jest oživující mohutnost. Pročť nechrání před zraněním tohoto druhu ani kovový pancíř sebe lépe zhotovený, nýbrž jedině pancíř, kterým jest lněné roucho. Jest nutno však, aby bylo již obnošeno, načež je daleko účinnější ochranou, než všechna brnění, anglické pásy a pod.

Jsou však také i jiné prostředky, které člověka chrání před vším učováním, magickým operacím a působení duchů, a to korály, Azoth a j., jsou-li dle předpisu zhotoveny. Ochrana jest snadná, kdežto léčení zasaženého jest obtížné, avšak možné; i zde však nutno použití prostředků magických a nadpřirozených. Praví se, že není lepšího lékaře, než čarodějnice, která zlo způsobila. Zažehnavání nemůže zlomiti úklad. Ti, kteří k němu radí neznají příčiny, nejsou si vědomi, proč lidé, kteří jinému učarovali, nejlépe mohou mu opět pomoci. Vyložíme to zde však dostatečně. Někteří čarodějové zhotoví sošku lidské podoby, která má vyjadřovati toho, komu chtějí ublížiti, načež probodnou sošce třeba nohu. Tímto způsobem člověk neviditelně poraněný nese ve své noze neviditelnou jehlu, což jej tak sužuje, že se nemůže na nohu postaviti, dokud jehla tkví v noze sošky. Když se vytáhne, člověk se ihned uzdraví. Nikdo tudíž lépe neví, kde je jehla zabodnuta, nežli ten, který to způsobil.

Podobně může být jehla vtačena do zubu, z čehož vzniknou ustavičné bolesti, dokud opět jehla aneb sám zub nejsou vytaženy. Tímto způsobem vbodávají černokněžníci jehly do sošek a jejich údů, čímž člověk bývá neviditelně zraňován bez nože a zjevného poranění.

Často se také stává, že na těle některého člověka se náhle objeví otekliny, modřiny, červenomodré skvrny a celé tělo bolí, nejinak, jakoby bylo bito holí. Poněvadž se tak děje, bez nějaké zjevné přirozené příčiny, dlužno míti za to, že dotýčný je bit a trápen neviditelně nějakým čarodějem pomocí sošky.

Rovněž se stává často, že člověk oslepne, ohluchne, oněmí, zchromne, stížen je křivcív a odumírá. To vše děje se dopuštěním božím těmito čarami. Čarodějové docilují tohoto vlivu pomocí duchů. Tu jest nutno, aby lékař nepoužíval přirozených prostředků léčení, upozoruje-li, že tyto nemoci a bolesti jsou původu nadpřirozeného, kterými se ovšem nesmí dáti zmásti. Často jsem slyšel, jak jimi zmatení lékaři se vymlouvali pravíce, že tyto nemoci jsou trestem božím, kterému žádný lékař nemůže čeliti. Avšak tito dobří lidé se velmi mýlí v podstatě věci, neboť tento trest pochází z dopuštění božího od zvrhlých lidí a čarodějů. Proto je nutno, aby lékař zkoumal příznaky, z nichž by poznal původ nemoci a aby věděl, jakých léků má proti ní užití.

Nejdříve je nutno churavého prohlédnouti a zjistiti, kdy onemocněl, jaký byl počátek nemoci, zda vznikla pádem, zasažením, úderem či zraněním, neb jinou přirozenou příčinou, otravou či špatným oběhem krve. Není-li těchto příčin, zeptej se nemocného, nemá-li snad nepřítele či známého, který jest veřejně podezříván, že se zabývá magií neb čarodějstvím. Přisvědčí-li nemocný, pak věz, že zlo bylo způsobeno učarováním.

Každý lékař, který bude chtíti takto zasaženého uzdraviti, bude se jistě ohlížeti, zda se může dovolávati autority některého slavného lékaře. Avšak ani Galenus, ani Avicenna nic nevěděli a neučili o léčení tohoto druhu. Jest tedy nutno postupovati dle návodu zde podaného. Vírou a imaginací se podaří, že bolesti poleví a nemoc zmizí. Postup léčení jest následující: Zhotov úd podobný tomu, který churaví, ať již jest to ruka, noha či jiná část těla, aneb dokonalou sošku, kterou místo člověka ošetřuj. Tímto lékem zaženou se bolesti, rány, otekliny a vše podobné. Je-li učarování však tak silné, že hrozí ztráta zraku, sluchu, mužnosti, aneb se zdá, že člověk zůstane chromý, němý, zkřivený, tehdy zhotov s neochvějitelnou vírou voskovou sošku, do které vší silou upří svoji imaginaci. Potom dle předpisu sošku v ohni spal. Nedivte se, že tak snadným způsobem možno uzdraviti zasaženého člověka a nenapodobujte akademické sofisty, kteří tento lék s posměchem potírají, pravíce, že jest to nemožné, odporující Bohu a přírodě, zvláště, když se na žádné universitě něčemu podobnému neučí. Vždyť ani není možné, aby se na universitách vykládalo vše, co lékař má znáti. Dlužno se také obrátiti o radu k vědmám, cikánům, potulným kejklřům, starým rolníkům a k jiným zkušeným lidem, u kterých je možno se přiučiti velké části vědomostí. A právě v těchto věcech mají tito lidé více zkušeností, než všechny university dohromady.

Na tomto místě budiž promluveno i o tak zvané magické střele, kterou čaroděj člověka zasáhne a zraní, aniž by porušil jeho kůži, což se děje očarováním popele, vlasů, chlupů, kostí a podobných nesmyslných věcí. Nechci se zmiňovati o tom, jak toho docilují, poněvadž jest možno snadno se něčemu takovému naučiti a způsobiti tím obrovské škody, nýbrž vyložím, jak možno takovou střelu opět vyjmouti bez porušení těla a nemocného bezbolestně uzdraviti. Jest nutno zavrhnouti postup starých lékařů, kteří používše ostrých nožů rozřezávali bolestivé místo tak hluboce, až příčinu nemoci našli, čímž prvotní bolesti novými sesilovali a jako kati churavé tak trápili, že nemocní ducha vypouštěli a hynuli. Touto methodou málokterí byli uzdraveni, avšak přemnozí byli zabiti. Proto jest nutno postupovati způsobem bezpečnějším a lepším. Vyjmeme-li určitou část oné látky v ráně tkvící (nezáleží zda velkou či malou), a zakopáme-li neb jehlou zastrčíme-li ji pod dub směrem k východu, nemusíme se o nemoc více starati. Zakopaná neb zastrčená část, zbytek, který v otoku zůstane, ihned vytáhne, takže nemoc bez jiného léku sama od sebe zmizí. Jiného ošetření není třeba. Bude-li však postupováno jiným způsobem, pak cokoliv látky vyjmeš, tolik se jí na místě znovu nakupí, takže množství její se nezmenší, pokud s ní nenaložíš tak, jak bylo řečeno.

Kdo chce zabraňovati tímto způsobem všemu zlu bez řezání, poranění a bolesti a zaháněti každou nemoc lehce a snadno, ten nechť ví, že se tak může státi i magnetem, který k sobě přitahuje všechny čary a prokletí. Takovým magnetem je dubový list, vlaš'ovičnick, Azoth, práškovitý korál. Magnet dlužno připevniti řádným způsobem na místo bolesti. Během 24 hodin vytáhne příčinu ochuravění tak, že ji bude možno viděti vedle zachváceného místa.

Dlužno ještě se zmíniti o starém přísloví, které často mnozí opakují, říkajíce: »Nenávidím tuto čarodějnici a proto mi nemůže ublížiti«. Domnívají se pevně, že čarodějka, kterou sami nenávidí, může ublížiti jen těm, kteří ji milují. To jest však velký omyl. Kdo nenávidí vědmu, ten ji ponouká k vzájemné nenávisti a to jest počátek nepřátelství a pronásledování.

Chceš-li však všem čarám odporovati, aby ti nemohly ublížiti, dociluj toho vždy jen vírou. Neboť víra vše činí trvalým, vše upevňuje a zachovává, vše zmůže a nad vším vítězí.